

Online-Konferenz

WISSENSCHAFTLICHES ARBEITEN UND SCHREIBEN IN DER UKRAINE UND IN DEUTSCHLAND

26.-27.11.2021

Konferenzprogramm

Die Konferenz findet statt im Rahmen des Programms „Sur-Place- und Fachsprachenkurse in Ostmittel-, Südost- und Osteuropa sowie dem Kaukasus und Zentralasien 2021“ mit freundlicher Unterstützung des Deutschen Akademischen Austauschdienstes und des Auswärtigen Amtes der Bundesrepublik Deutschland.

Unter dem Titel “Wissenschaftliches Arbeiten und Schreiben in der Ukraine und in Deutschland” laden wir, die DAAD-Lektorinnen Kerstin Dalljo (Charkiw), Anja Lange (Bischkek) und Kathrin C. Kompe (Lwiw) mit freundlicher Unterstützung der NGO “Europäische Bildung und Wissenschaft in der Ukraine”, des ukrainischen Hochschul- und Germanistenverbandes und des Ukrainischen Germanistenverbands (UDGV), Universitätsdozierende, Promovierende und interessierte Studierende zu einer interdisziplinären Online-Konferenz ein. Die Veranstaltung ist offen für Teilnehmende aus allen Fachbereichen; Konferenzsprachen sind Deutsch und Ukrainisch.

Die Konferenz soll sich folgenden Fragen widmen:

- Was ist Wissenschaft? Was ist wissenschaftliches Arbeiten?
- Auf welche Weise unterscheiden sich Wissenschaftstraditionen und wissenschaftlicher Arbeitsstil an ukrainischen und deutschen Universitäten?
- Wie wird in beiden Ländern wissenschaftliches Arbeiten und Schreiben unterrichtet, welches Handwerkszeug und welche Regularien werden vermittelt?
- Wie gestalten sich die Publikationstraditionen und -bedingungen in beiden Ländern?
- Wie gehen das deutsche und das ukrainische Universitätssystem mit Plagiaten und anderen Formen wissenschaftlichen Fehlverhaltens um?
- Vor welchen Herausforderungen stehen die ukrainische und die deutsche Wissenschaft im 21. Jahrhundert?

Organisationskomitee:

Kerstin Dalljo, Kathrin C. Kompe, Anja Lange, Svitlana Ivanenko, Alla Paslawska

Конференція в режимі онлайн

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ І НАУКОВЕ ПИСЕМНОМОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ

26.-27.11.2021

Програма конференції

Організовано в рамках програми «Sur-Place та спеціалізовані мовні курси у Центрально-Східній, Південно-Східній та Східній Європі, а також на Кавказі та Центральній Азії 2021» за підтримки Німецької служби академічних обмінів та Федерального міністерства закордонних справ Республіка Німеччина.

З темою «Наукові дослідження і наукове писемне мовлення в Україні та Німеччині»ми, лекторки ДААД Керстін Далльйо (Харків), Аня Ланґе (Бішкек) і Катрін К. Компе (Львів) – за дружньої підтримки наших партнерів – запрошуємо до участі викладачівуніверситетів, аспірантів і зацікавлених студентів у міждисциплінарній конференції врежимі онлайн. Захід відкритий для учасників з усіх галузей знань. Мовиконференції: німецька і українська.

Конференція має на меті розглянути наступні питання:

- Що таке наука і що таке наукова робота?
- Яким чином відрізняються наукові традиції і науковий стиль роботи в українськихі німецьких університетах?
- Як викладаються в обох країнах основи наукових досліджень і академічнеписьмо, якому інструментарію і яким законам письма навчають?
- Які форми традицій і умов публікацій існують в обох країнах?
- Як сприймає німецька й українська університетська система плагіат й іншіформи наукової недоброчесності?
- Перед якими викликами стоїть українська і німецька наука у XXI столітті?

Оргкомітет:

Керстін Далльйо, Катрін К. Компе, Аня Ланґе, Світлана Іваненко, Алла Паславська

Freitag, 26.11.2021 – П'ятниця, 26 листопада 2021 року

10:00-10:15 | Raum 1 – простір 1

Eröffnung der Konferenz

Відкриття конференції

Kerstin Dalljo, Kathrin C. Kompe, Anja Lange (Dt./Ukr.) – Керстін Дальйо,
Катрін К. Компе, Аня Ланґе (Нім./Укр.)

10:15-10:35 | Raum 1 – простір 1

Begrüßung durch den Ukrainischen Hochschul- und Germanistenverband

Привітання Української спілки германістів вищої школи

Rostislaw Pilipenko (Dt./Ukr.) – Ростислав Пилипенко (Нім./Укр.)

10:35-10:55 | Raum 1 – простір 1

Begrüßung durch den Ukrainischen Deutschlehrer- und Germanistenverband

Привітання Всеукраїнської асоціації українських германістів

Alla Paslawska (Dt./Ukr.) – Алла Паславська (Нім./Укр.)

10:55-11:15 | Raum 1 – простір 1

Begrüßung durch die NGO „Europäische Bildung in der Ukraine“

Привітання громадської організації «Європейська освіта і наука в Україні»

Svitlana Ivanenko, Olena Kholodenko (Ukr.) – Світлана Іваненко, Олена Холоденко
(Укр.)

11:30-12:30 | Raum 1 – простір 1

Herausforderungen in der Wissenschaft aus ukrainischer Sicht

Виклики в українській науці

Alla Paslawska (Dt.) – Алла Паславська (Нім.)

Mittagspause – обідня перерва

13:00-14:00 | Raum 1 – простір 1

Strukturierte Promotion in Deutschland: Eine erfahrungsbasierte Reflexion

Структурована аспірантура у Німеччині: аналіз власного досвіду

Viktoriya Bilytska (Ukr.) – Вікторія Білицька (Укр.)

14:00-14:30 | Raum 1 – простір 1

Studium und Forschung in Deutschland. DAAD-Stipendien

Навчання та дослідження в Німеччині. Стипендії DAAD

Oksana Schwajka (Ukr.) – Оксана Швайка (Укр.)

Deutscher Akademischer Austauschdienst
German Academic Exchange Service

ГО ЄОНУ
NGO EESU/AEDE

Freitag, 26.11.2021 – П'ятниця, 26 листопада 2021 року

14:30-15:30 | Raum 1 – простір 1

Linguistische Literaturwissenschaft als Forschungsbereich am Lehrstuhl für deutsche Philologie der Lwiwer Iwan-Franko-Universität

Лінгвістичне літературознавство як науковий напрям на кафедрі німецької філології Львівського університету імені Івана-Франка

Svitlana Masenko (Dt.) – Світлана Маценко (Нім.)

15:30-16:30 | Raum 1 – простір 1

Was ist ein Plagiat? Wissenschaftliches Plagiat – Regelungen und Praxis in der Ukraine/Wissenschaftliches Plagiat – Regelungen und Praxis in Deutschland

Що таке плагіат? Науковий плагіат – положення та практика на Україні/

Науковий плагіат – положення та практика у Німеччині

Roman Melnyk, Bernhard Schloer (Dt./Ukr.) – Роман Мельник, Бернхард Шльоер (Нім./Укр.)

16:45-17:45 | Raum 1 – простір 1

Moderne Lehrwerke im DaF-Unterricht als Entwicklungsoption für wissenschaftliches Arbeiten und Schreiben

Сучасні підручники курсів “Німецька мова як іноземна” як напрям розвитку наукової роботи та письма

Volodymyr Kowtun (Dt.) – Володимир Ковтун (Нім.)

Samstag, 27.11.2021 – Субота, 27 листопада 2021 року

09:30-09:45 | *Raum 1 – простір 1*

Begrüßung

Привітання

Kerstin Dalljo, Kathrin C. Kompe, Anja Lange (Dt./Ukr.) – Керстін Дальйо,
Катрін К. Компе, Аня Ланґе (Нім./Укр.)

10:00-11:00 | *Raum 1 – простір 1*

Sprachliche Besonderheiten des Stils in wissenschaftlichen Textsorten

Мовні особливості наукового стилю у текстах наукових жанрів

Svitlana Ivanenko (Ukr.) – Світлана Іваненко (Укр.)

10:00-10:20 | *Raum 2 – простір 2*

Predatory Publishing

Хижацькі публікації

Nicolai Teufel (Dt.) – Ніколай Тойфель (Нім.)

11:00-12:00 | *Raum 1 – простір 1*

Hilfreiche Ansätze für das Lehren des wissenschaftlichen Arbeitens – Didaktik des wissenschaftlichen Arbeitens und Schreibens

Ефективні підходи до викладання принципів наукової роботи – дидактика наукової роботи та письма

Andrea Klein (Dt.) – Андреа Кляйн (Нім.)

11:00-12:00 | *Raum 2 – простір 2*

Wie gestaltet man eine Präsentation?

Як оформити презентацію?

Kerstin Dalljo und Anja Lange (Dt.) – Керстін Дальйо, Аня Ланґе (Нім.)

Mittagspause – обідня перерва

13:00-14:00 | *Raum 1 – простір 1*

Vier Möglichkeiten der Befragung (literarischer) Texte

Чотири способи звертання до (літературних) текстів

Danny Klapper (Dt.) – Денні Клаппер (Нім.)

Deutscher Akademischer Austauschdienst
German Academic Exchange Service

ГО ЄОНУ
NGO EESU/AEDE

Samstag, 27.11.2021 – Субота, 27 листопада 2021 року

13:00-14:00 | Raum 2 – простір 2

Zitieren für Anfänger und Profis

Коректне цитування: поради для початківців та професіоналів

Maria Suschko-Bezdeneshnykh und Anja Lange (Ukr.) – Аня Ланґе, Марія Сушко-Безденежних (Укр.)

14:00-15:00 | Raum 1 – простір 1

Vorstellung der Kollaboration „Business – Wissenschaft“ bei der Vorbereitung des Masters Agrarmanagement

Колаборація “Бізнес – Наука” під час підготовки магістрів за спеціальністю Аграрний менеджмент

Viktoriia Lemeshchenko-Lagoda und Olena Suprun (Ukr.) – Вікторія Лемещенко-Лагода, Олена Супрун (Укр.)

14:00-15:00 | Raum 2 – простір 2

Forschungsmethoden der Textanalyse für ukrainische Germanistinnen und Germanisten

Міждисциплінарні методи дослідження текстів для українських германістів

Rostislaw Pilipenko (Dt.) – Ростислав Пилипенко (Нім.)

16:00-17:00 | Raum 1 – простір 1

Runder Tisch

Круглий стіл

Svitlana Ivanenko (Ukr.) – Світлана Іваненко (Укр.)

Deutscher Akademischer Austauschdienst
German Academic Exchange Service

ГО ЄОНУ
NGO EESU/AEDE

Zoom-Räume – кімнати Zoom

Raum 1 – простір 1

Thema: Konferenz Wissenschaftliches Arbeiten und Schreiben Raum 1

Тема: Наукова робоча та письмова кімната конференції 1

<https://us02web.zoom.us/j/85819894834?pwd=UExnRmxldzFBd1o1VDJjQkFOSldMdz09>

Meeting-ID: 858 1989 4834

Kenncode: 112233

Raum 2 – простір 2

Thema: Konferenz Wissenschaftliches Arbeiten und Schreiben Raum 2

Тема: Наукова робоча та письмова кімната конференції 2

<https://us02web.zoom.us/j/87290763846?pwd=Yi9TcTdRaWxtTWczTW1ZY2NyU210dz09>

Meeting-ID: 872 9076 3846

Kenncode: 397811

Deutscher Akademischer Austauschdienst
German Academic Exchange Service

ГО ЄОНУ
NGO EESU/AEDE
*****

Abstracts der Vorträge und Workshops

Die Abstracts wurden übersetzt von Lesya Ivashkevich, Olena Pancyr, Nadija Chajkun, Daryna Samosenko und Darja Cherneha.

Strukturierte Promotion in Deutschland: Eine erfahrungsbasierte Reflexion

Viktoriya Bilytska

Polytechnisches Institut Kyjiw

In meinem Vortrag soll es um Schwierigkeiten im Bewerbungsprozess sowie beim wissenschaftlichen Arbeiten an einer Dissertationsschrift in Deutschland im Rahmen einer strukturierten Promotion gehen, mit denen sich die BewerberInnen und KandidatInnen konfrontiert sehen können. Auch Unterschiede im Beratungsansatz von BetreuerInnen sollen aufgezeigt werden. Folgende Aspekte werden angesprochen:

- Themenauswahl und Erstellung eines Exposees
- Wie findet man eine Betreuerin bzw. einen Betreuer?
- Bewerbungsverfahren: Zulassungsbescheid, Visum und weitere Themen
- Strukturierte Promotion: Vorteile und Nachteile für ukrainische Doktorandinnen und Doktoranden
- Wissenschaftliches Schreiben: Tradition und kulturbedingte Unterschiede beim wissenschaftlichen Arbeiten
- Einreichen der Dissertation und Disputation

Diese Punkte werden eine erfahrungsbasierte Reflexion beinhalten, die sich trotz Ihrer Subjektivität bei vielen Schritten verallgemeinern lässt.

Viktoriya Bilytska, PhD, Dozentin für Deutsch als Fremdsprache am Lehrstuhl für Theorie und Praxis der deutschen Sprache am Kyjiwer Polytechnischen Institut, Ukraine; Promotion zum Thema „Empirische Analysen zu Hör-Seh-Verstehensstrategien bei Lernern des Deutschen als Fremdsprache“ an der Universität Augsburg. Ihr deutscher Dokortitel wurde nach der erfolgreich abgelegten Nostrifikationsprüfung in der Ukraine anerkannt.

Wie gestaltet man eine Präsentation?

Kerstin Dalljo (DAAD-Lektorin an der Nationalen Pädagogischen Universität Skovoroda in Charkiv) und Anja Lange (DAAD-Lektorin am INAI.KG Bischkek, Kirgistan)

Sie haben bestimmt schon viele Präsentationen gesehen, von Studierenden und Kollegen, bei Seminaren oder auf Konferenzen. Manche haben Ihnen gefallen, andere wiederum fanden Sie ganz schrecklich. Und sicherlich haben Sie auch schon eigene Präsentationen erstellt. Waren Sie dabei trotz Ihres großen Erfahrungsschatzes manchmal nicht ganz zufrieden mit Ihrem Resultat? Damit Sie in Zukunft selbstsicher an die Sache herangehen können, erfahren Sie in diesem Online-Workshop, worauf es bei der Gestaltung einer Präsentation ankommt. Fragen des Aufbaus, der Gestaltung und des Textumfangs werden angesprochen. Für die Nutzung von lizenzfreien Fotos bekommen Sie von uns getestete Internetseiten an die Hand.

Kerstin Dalljo studierte Deutsch als Fremdsprache an der Universität Leipzig und arbeitete als Lehrkraft und Prüferin für das Goethe-Institut in Osteuropa. Seit 2018 ist sie als Dozentin an der Nationalen Pädagogischen Universität Skovoroda in Charkiv tätig. Ihre dortigen Arbeitsschwerpunkte liegen in den Bereichen Methodik/ Didaktik, Landeskunde und Sprachpraxis.

Anja Lange studierte West- und Ostslawistik in Leipzig und Kiew und arbeitete zwischen 2014 und 2019 am KPI Kiew als DAAD-Lektorin. Seit 2020 ist sie DAAD-Lektorin am INAI.KG, dem Kirgisisch-Deutschen Institut für Angewandte Informatik, in Bischkek. Ihre Arbeitsschwerpunkte liegen in den Bereichen Fachsprachenunterricht, Methodik und Didaktik sowie Landeskunde.

Sprachliche Besonderheiten des wissenschaftlichen Stils in wissenschaftlichen Textsorten – Abstract, Hausarbeit, Bachelor- bzw. Masterarbeit

Svitlana Ivanenko

Nationale Pädagogische Mykhajlo-Drahomanov-Universität

Im Vortrag werden allgemeine Charakteristika des wissenschaftlichen Stils als ein Rahmen für das wissenschaftliche Schreiben im universitären Bereich behandelt. Folgende Aspekte sollen im Mittelpunkt stehen: die standardsprachliche Grundlage, die fachsprachliche Lexik und Terminologie, die Genauigkeit von sprachlichen Formulierungen, die logisch-folgerichtige Präsentation von Informationen mit dreiteiligem Argumentationsaufbau (These, Argumente und Schlussfolgerung) sowie die Dreiteiligkeit eines wissenschaftlichen Textes (Einleitung, Hauptteil und Schlussteil), die monologische Form und die emotionsneutrale Darstellung sowie die Textkohärenz und Textkohäsion in Bezug auf den Forschungsgegenstand. Insbesondere werden typische wissenschaftliche Textsorten diskutiert wie das Abstract (grundlegendes Merkmal: die Präzision bei der Kurzdarstellung des Inhalts eines Konferenzbeitrags, eines wissenschaftlichen Artikels oder einer Monographie, eines Lehrbuchs), die Hausarbeit (textsortenspezifische terminologische Unterschiede zum Ukrainischen) und die Bachelor- bzw. Masterarbeit (kulturelle Unterschiede und Gemeinsamkeiten in der deutschen und ukrainischen wissenschaftlichen Tradition). Beispiele, die im Vortrag als Illustrationsmaterial genutzt werden, kommen aus dem Ukrainischen, Deutschen und Englischen.

Svitlana Ivanenko: Studium an der Friedrich-Schiller-Universität Jena 1975-1979, Abschluss: Diplom-Germanistin. 1987 – Promotion zum Thema: „Interstiltextsorte ‚Kommuniqué‘ und seine textlingualen Charakteristika (gezeigt an Texten in deutscher Sprache)“. 2010 – Habilitation zum Thema: „Polyphonie des rhythmischen Textaufbaus aus stilistischer Sicht (gezeigt an der deutschen Sprache)“.

Vier Möglichkeiten der Befragung von (literarischen) Texten

Danny Klapper

Staatliche Universität Fergana (Usbekistan)

In der ukrainischen Germanistik werden in Lehre und Forschung (literarische) Texte zumeist aus linguistischer oder historischer Sicht betrachtet. Doch es gibt weitere Möglichkeiten, nach dem Zusammenhang in Texten zu fragen. Im Workshop soll ein Schema vorgestellt werden, das vier grundlegende Analysemöglichkeiten von Texten unterscheidet und somit Orientierung im Wirrwarr von linguistischen, ästhetischen, historischen und kulturellen Fragen bietet sowie Berührungspunkte zwischen den verschiedenen Fragerichtungen erkennen lässt. Auf diese Weise wird die Möglichkeit eröffnet, die Leistung unterschiedlicher wissenschaftlicher Lesarten aufzuzeigen und sie miteinander ins Gespräch zu bringen.

Danny Klapper arbeitet seit Beginn des Studienjahres 2021/22 als DAAD-Lektor an der Staatlichen Universität Fergana/Usbekistan. Seine Schwerpunkte liegen im Bereich Literaturwissenschaften und -didaktik. Zuletzt arbeitete er in einem Lehrbuchprojekt an der Georg-August-Universität Göttingen.

„Hilfreiche Ansätze für das Lehren des wissenschaftlichen Arbeitens – Didaktik des wissenschaftlichen Arbeitens und Schreibens“

Andrea Klein

Wie kann wissenschaftliches Arbeiten so gelehrt werden, dass die Studierenden die Grundprinzipien von Wissenschaftlichkeit verstehen und ansprechende Texte verfassen?

Der Workshop bietet zum Einstieg einen kurzen Überblick über die verschiedenen Ansätze der Lehre des wissenschaftlichen Arbeitens und den aktuellen Stand in Deutschland. Anschließend entwickeln die Teilnehmenden kleinere Übungen für ihre Kurse. Diese werden anhand einer Kriterienliste daraufhin geprüft, ob sie dabei helfen, das oben genannte Ziel zu erreichen.

Dr. Andrea Klein – Dozentin, Coach und Autorin – lehrt seit vielen Jahren an Universitäten, Fachhochschulen und Berufsakademien die Grundlagen wissenschaftlichen Arbeitens. Im Jahr 2019 hat sie den Online-Kongress „Studienfeuer“ ins Leben gerufen (www.studienfeuer.de). In hochschuldidaktischen Workshops teilt Andrea Klein ihre Erfahrungen mit Dozierenden und entwickelt mit ihnen Herangehensweisen für die Lehre sowie für die Betreuung und Begutachtung studentischer Arbeiten. Ihr Fach-Blog „Wissenschaftliches Arbeiten lehren“ (www.wissenschaftliches-arbeiten-lehren.de) richtet sich ebenfalls an Dozierende.

Moderne Lehrwerke im DaF-Unterricht als Entwicklungsoption für wissenschaftliches Arbeiten und Schreiben

Volodymyr Kowtun

Nationale Vadym-Hetman-Wirtschaftsuniversität Kyjiw

Die Einhaltung der Gesetze und der Moral in allen Bereichen des weltweiten gesellschaftlichen bzw. privaten Lebens seien maßgebend für alle ohne Unterschied – für private wie auch für juristische Personen und Staaten. Die Einhaltung der Urheberrechte gleicht der Einhaltung eines der Grundrechte, und zwar des Rechtes einer Person auf ihr Privateigentum. Vor seinen Studierenden fungiert ein Sprachlehrer sowohl als Multiplikator von Sprachkenntnissen und -fertigkeiten als auch von lebensnaher, praktischer Einhaltung von wissenschaftlichen und rechtlichen Arbeitspraktiken. Dabei ist sein Herangehen an die Nutzung von Lehrmitteln ein markantes Muster und Beispiel für die Studierenden. Die laufende Unterrichtstätigkeit einer Lehrkraft findet unter scharfer analytischer Beobachtung der Lernenden bzw. Studierenden statt. Ob man von den Lernenden das gleiche fordert, was man wahrhaftig selbst einhält? Denn wenn die Lernenden bei ihrer Beobachtung Diskrepanzen zwischen den Deklarationen und den Taten ihrer Lehrpersonen feststellen, könnten sie es sich erlauben, die entdeckten Eventualitäten bei ihrer eigenen Arbeit anzuwenden. Die Einhaltung von Urheberrechten beim Lehr- und Lernprozess im DaF-Unterricht am Lehrstuhl für Deutsch an der Kyjiwer Nationalen Vadym-Hetman-Wirtschaftsuniversität stützt man sich auf die Lehrwerke, welche von den Lehrkräften des Lehrstuhls geschrieben worden sind. Die Urheberrechte für diese Lehrwerke gehören entweder den Autoren selbst oder der KNEU, falls das betroffene Lehrwerk im Auftrage der Universität erstellt worden ist.

Durch die Einhaltung der Rechtsnormen, darunter fallen auch digitale Lehr- und Lernwerke, im eigenen DaF-Unterricht, lebt der Autor diese Thesen seinen Studierenden mittels der Anwendung eigener urheberrechtlich geschützter interaktiver Lehrwerke die wünschenswerte Praxis vor. Die Rechtsproblematik wird dabei sowohl kommunikativ thematisiert als auch grammatisch-lexikalisch behandelt. Einige Einblicke in die praktische Lehr- sowie Lernarbeit möchte der Autor im Vortrag gewähren.

Volodymyr Kowtun: Deutschlehrer seit 1981 an der Schule (seit 1987 Vizedirektor für Deutsch), Oberlehrer für Deutsch an der Kyjiwer Nationalen Linguistischen Universität (1994-2002); an der Akademie für Öffentliche Verwaltung beim Präsidenten der Ukraine (1994-2002); an der Taras-Schewtscheko-Universität (2002-2004); seit 2002 an der Kyjiwer Nationalen Vadym-Hetman-Wirtschaftsuniversität.

Vorstellung der Kollaboration „Business – Wissenschaft“ bei der Vorbereitung des Masters Agrarmanagement

Viktoriia Lemeshchenko-Lagoda und Olena Suprun
Taurische Staatliche Agro-Technologische Dmytro Motorny-Universität

Unser Vortrag behandelt folgende Themen:

- Neue Herausforderungen und Ansätze für die Vorbereitung von zukünftigen Spezialisten.
- Ukrainische Wirtschaft und Ausbildung. Eine kurze Beschreibung der wichtigsten Ziele und Zielsetzungen des Masterstudiengangs Agrokebety.
- Die Hauptaufgaben des Kurses „Wirtschaftsfremdsprache (Englisch)“
- Die Verbindung und Integration von Wirtschaftsfremdsprache, Fachsprache und akademischem Schreiben
- Methoden der Suche nach und die kritische Analyse von Fachliteratur, Arbeit mit wissenschaftlichen Datenbanken
- Lehrmethoden des akademischen Schreibens – Schreiben eines Vortrags und Artikels.
- Vorbereitung der Studierenden für die Teilnahme an wissenschaftlichen Konferenzen (Vorträge schreiben, Präsentationen erstellen)

Viktoriia Lemeshchenko-Lagoda ist Dozentin am Institut für Fremdsprachen an der TSATU und Mitglied von IATEFL. Ihre Forschungsinteressen liegen im Einsatz eines integrierten Ansatzes im Studium der Disziplinen „Fremdsprache für die berufliche Prävention“ und „Wirtschaftsfremdsprache“.

Olena Suprun ist Dozentin am Institut für Fremdsprachen an der TSATU und IATEFL-Mitglied. Ihre Forschungsinteressen liegen in den innovativen Methoden des Fremdsprachenunterrichts.

Linguistische Literaturwissenschaft als Forschungsbereich am Lehrstuhl für deutsche Philologie der Lwiwer Iwan-Franko-Universität

Svitlana Macenka

Lwiwer Iwan-Franko-Universität, Lehrstuhl für deutsche Philologie

In der neueren Germanistik kann man eine Tendenz zur Annäherung und sogar Verbindung von Literaturwissenschaft und Linguistik in ihren Gegenständen, Fragestellungen und Methoden feststellen. Schon seit langem gibt es den Begriff der *linguistischen Literaturwissenschaft*, die eine grundlegende Änderung der Beziehungen zwischen den Teilfächern verspricht. Heute stellen deutsche Germanisten fest, dass die weitreichenden Erwartungen an eine linguistisch informierte Literaturwissenschaft enttäuscht wurden. Die jüngsten Veröffentlichungen in Deutschland („Literaturwissenschaft und Linguistik von 1960 bis heute“ / Hrsg. von U. Hass, Ch. König. Göttingen: Wallstein, 2003; „Handbuch Sprache in der Literatur“ / Hrsg. von A. Betten, U. Fix, B. Wanning. Berlin: de Gruyter, 2017) vermitteln erneut zwischen der Literaturwissenschaft und der Linguistik mit dem Ziel, die beiden Disziplinen wieder ins Gespräch zu bringen und gemeinsame Arbeitsfelder zu erschließen. In diesem Zusammenhang eröffnet sich auch die Möglichkeit einer Neuorientierung der wissenschaftlichen Forschungsarbeit am Lehrstuhl für deutsche Philologie der Lwiwer Iwan-Franko-Universität. Die Grundlage dafür existiert bereits, da sich die linguistisch orientierten Forschungsarbeiten der Kollegen am Lehrstuhl (lexikologische, syntaktische, stilistische, textlinguistische und übersetzungstheoretische) stets der literarischen Beispiele bedienen, ohne aber, ausgehend von den von ihnen behandelnden Problemen, über die literarische Sprache oder den Sprachstil eines bestimmten Schriftstellers zu urteilen. Eine Perspektive der linguistischen Literaturwissenschaft für die weitere Forschungsarbeit am Lehrstuhl für deutsche Philologie kann man in der Erweiterung des Interesses für die literaturwissenschaftlichen Studien, in der Hinwendung zur Grenzproblematik, die mit dem erweiterten Verständnis der Literatur, der literarischen Sprache, der literaturwissenschaftlichen und linguistischen Deutung des Textes, Diskurses, Dialogs, dem kreativen Gebrauch des Wortes sowie der Sinnlichkeit der Sprache in den literarischen Werken verbunden ist, sehen. Auch für die Intermedialität, die als ein wissenschaftliches Paradigma nicht nur für die Literaturwissenschaft, sondern auch für die Linguistik von großer Bedeutung ist, zeigt die Annäherung der beiden Teilfächer in der Vertiefung der Textinterpretation.

Svitlana Macenka ist Germanistin, Literaturwissenschaftlerin und Professorin am Lehrstuhl für deutsche Philologie der Lwiwer Iwan-Franko-Universität. Zu ihrem Interessenbereich gehören Intermedialität, das Zusammenwirken von Literatur und Musik, deutsche Gegenwartsliteratur, neuere kulturwissenschaftlich orientierte Forschungsmethoden. Sie ist Autorin der Monografien über das Schaffen von Christa Wolf, über die Musik im deutschsprachigen Gegenwartsroman, über die Entstehung der literaturwissenschaftlichen Terminologie unter dem Einfluss der Musik und Musikwissenschaft.

Was ist ein Plagiat?

Wissenschaftliches Plagiat – Regelungen und Praxis in der Ukraine

Roman Melnyk

M. Narikbayev KAZGUU Universität (Kasachstan)

Das Thema des wissenschaftlichen (akademischen) Plagiats ist für die Ukraine eher neu und ihm wurde aus rechtlicher Sicht wenig Beachtung geschenkt. In den letzten Jahren arbeitet der ukrainische Staat jedoch an der Entwicklung einer nationalen Gesetzgebung zur Hochschulbildung. Damit zielt man unter anderem auf die Verbesserung der Qualitätssicherung im Bildungswesen ab. Ein wichtiges Instrument in diesem Prozess ist die Bekämpfung des wissenschaftlichen (akademischen) Plagiats. Um ein besseres Verständnis zur gegenwärtigen Situation zu bekommen, werden in dem Vortrag Punkte wie die Rechtslage sowie die Verwaltungs- und Rechtsprechungspraxis in der Ukraine thematisiert.

Prof. Dr. Roman Melnyk hat derzeit eine Professur an der M. Narikbayev KAZGUU Universität (Kasachstan) inne. Er hatte mehrere Forschungsstipendien vom DAAD sowie von der Alexander von Humboldt Stiftung. Seine Forschungsschwerpunkte sind: Allgemeines Verwaltungsrecht, Versammlungsrecht und Rechte von Menschen im Verwaltungsbereich.

Wissenschaftliches Plagiat – Regelungen und Praxis in Deutschland

Bernhard Schloer

Nationale Taras-Schewtschenko-Universität

In einem Buchtitel wird die Frage gestellt, ob Plagiate eine „Gefahr für die Wissenschaft“ sind. Die heutigen technischen Möglichkeiten der Textverarbeitung und der Druck, viel zu publizieren, verführt dazu, die Texte und Gedanken anderer Autoren als eigene Leistungen zu präsentieren. Auf der anderen Seite ermöglichen die heutigen technischen Möglichkeiten, Plagiate leichter zu entdecken. So wird man eher dazu neigen, diese Gefahr zu bejahen. Auf der anderen Seite zeigen viele bekannte Vorfälle, dass solche Vorwürfe für die betroffenen Personen schon während der Prüfung des Vorwurfs schwere Nachteile haben.

Daher geht es im Vortrag zum einen darum, das rechtliche Verfahren zur Prüfung eines Plagiatvorwurfs darzustellen, zum anderen darum, typische Kriterien zur Qualifizierung eines Textes als Plagiat anhand der Rechtsprechung deutscher Gerichte zu präsentieren. Dabei zeigt sich ein differenziertes Bild, das mehr Übernahmen fremden Gedankengutes als Plagiat qualifiziert, als man zunächst annimmt.

Dr. iur. Bernhard Schloer, (1953), seit 1995 in Osteuropa als Berater bei der Harmonisierung von nationalem Recht mit den Standards des Rechts der EU, seit 2016 Dozent an der Nationalen Taras-Schewtschenko-Universität, Kiew.

Herausforderungen in der Wissenschaft aus ukrainischer Sicht

Alla Paslawska

Nationale Iwan-Franko-Universität Lwiw

Der Vortrag geht auf Schwierigkeiten ein, mit denen die ukrainische Wissenschaft heutzutage konfrontiert ist. In erster Linie werden Probleme der ukrainischen Germanistik behandelt, die sich in der Ukraine aus einer Menge von allgemeinwissenschaftlichen und spezifisch germanistischen Gründen ergeben. Dazu gehören: die chronische Unterfinanzierung der Wissenschaft, die aktuelle Krise der Geisteswissenschaften, die Auswirkungen der COVID-19-Pandemie, die Schwierigkeiten beim Publizieren wissenschaftlicher Beiträge, das Sinken der Zahl von Deutschlernern etc.

Das wissenschaftliche Arbeiten und Schreiben in der Ukraine bedarf einer Neuorientierung. Das Schreiben läuft in der Schule eher auf ein Abschreiben hinaus, so dass an den Hochschulen vor dem akademischen Schreiben erst das einfache Schreiben beigebracht werden muss. Nicht immer sind dafür spezielle Einführungen vorgesehen. Diese und weitere Fragen sollen diskutiert werden.

Alla Paslawska ist Inhaberin des Lehrstuhls für Interkulturelle Kommunikation und Translationswissenschaft an der Nationalen Iwan-Franko-Universität Lwiw sowie Leiterin des Ukrainischen Deutschlehrer- und Germanistenverbands. Sie hat 1990 über die explizite und implizite Negation im Deutschen promoviert und sich 2005 über die Negation und ihre Wirkungsbereiche (Syntax, Semantik, Pragmatik und Prosodie) habilitiert.

Die interdisziplinären Forschungsmethoden der Textanalyse für ukrainische Germanistinnen und Germanisten

Rostyslav Pylypenko
Nationale Linguistische Universität Kiew

Der Beitrag „Die interdisziplinären Forschungsmethoden der Textanalyse für ukrainische Germanistinnen und Germanisten“ beinhaltet eine Darstellung von praxisnahen Ansätzen bei der Textinterpretation vor dem deutsch-ukrainischen Hintergrund, die den Studierenden an den ukrainischen Universitäten angeboten wird. Anhand verschiedener literarischer, publizistischer und medialer Gattungen wie Biografien, Memoiren, Romane, Nachrichten und Dokumentationen werden hier unter anderem kulturspezifische Kontexte deutschsprachiger Texte und ihrer Übersetzungen demonstriert.

Die Forschungsgrundlage dieser Textanalyse stammt vor allem aus vier theoretisch-methodischen Quellen der Textanalyse. Diese zeigen sich in den historischen, autoren-, text- und leserbezogenen Ansätzen (vgl. Fricke, Nünning, Köppe/Winko). Dabei wird nicht nur die Kultursemantik untersucht, sondern auch die kulturelle Spezifik von Textsorten einzeln und im Vergleich. Die interdisziplinäre Methodenreflexion soll einen Beitrag zur Erweiterung des Verständnisses von kulturellen Phänomenen in den deutsch-ukrainischen Diskursen leisten.

Rostyslav Pylypenko ist der Präsident des Ukrainischen Hochschulgermanistenverbandes (UHSchGV) und lehrt gewaltfreie Kommunikation beim Präventionsrat Frankfurt am Main und an der Nationalen Linguistischen Universität (Kyjiw).

Studium/Promotion finanzieren – Studium und Forschung in Deutschland.

DAAD-Stipendien

Oksana Schwaika

DAAD-Informationszentrum Kiew

Wenn Sie am Studium oder an Forschung in Deutschland interessiert sind, können Sie sich für ein DAAD-Stipendium bewerben. Als Unterrichts- oder Forschungssprache können Sie Deutsch oder Englisch wählen. Es gibt Stipendien für Studenten, Doktoranden und Wissenschaftler. Die Studenten können sich für Masterstipendien oder Hochschulsommerkurse bewerben oder an Studienreisen teilnehmen. Die Doktoranden haben die Wahl zwischen Forschung in Deutschland mit der Promotion in der Ukraine oder in Deutschland. Sie können eine traditionelle Promotion mit einer/m Doktormutter/Doktorvater oder auch ein Graduiertenkolleg wählen. Für promovierte Wissenschaftler gibt es Forschungsaufenthalte bis zu 3 Monaten.

Nicht zu vergessen sind die sprachlichen Anforderungen. Wenn Sie TestDaF, Goethe-Zertifikat, TOEFL oder IELTS zum Zeitpunkt der Bewerbung noch nicht haben, können Sie einen Test onSET mit den Bewerbungsunterlagen einreichen und den erforderlichen Sprachtest später ablegen.

*Dr. Oksana Schwaika: 1997 – Deutsche Philologie, Kiewer Schewtschenko-Universität
2003 – Doktor der Philosophie, Universität Bielefeld, seit 2004 – DAAD-Informationszentrum
Kiew*

Zitieren für Einsteiger und Profis

Maria Suschko-Bezdenzhnykh (Staatliche Universität Sumy) und Anja Lange (INAI.KG Bischkek)

Zitieren gehört zum unbedingten Handwerkszeug des wissenschaftlichen Arbeitens und Schreibens, und dennoch tun sich viele schwer damit. Wir möchten gerne die Angst vor dem Zitieren nehmen und mit vielen Übungen zeigen, dass Zitieren nicht langweilig ist. Zunächst werden wir uns mit konkreten Schwierigkeiten beschäftigen, denen die Teilnehmenden beim Zitieren begegnen. Dann folgt ein kurzer Input, in dem wir erklären, welche Zitiermethoden es in Deutschland und in der Ukraine gibt und wie diese sich voneinander unterscheiden. In praktischen Übungen wollen wir gemeinsam überlegen, wo das Zitat aufhört und das Plagiat anfängt. Schließlich werden wir noch die „Frequently Asked Questions“ in Sachen Zitieren beantworten.

Anja Lange studierte West- und Ostslawistik in Leipzig und Kiew und arbeitete zwischen 2014 und 2019 am KPI Kiew als DAAD-Lektorin. Seit 2020 ist sie DAAD-Lektorin am INAI.KG, dem Kirgisisch-Deutschen Institut für Angewandte Informatik in Bischkek. Ihre Arbeitsschwerpunkte liegen in den Bereichen Fachsprachenvermittlung, Methodik und Didaktik sowie Landeskunde.

Maria Suschko-Bezdenzhnykh ist Dozentin am Lehrstuhl für Fremdsprachen der Staatlichen Universität Sumy (SUMDU). Sie leitet das Deutsche Zentrum an der SUMDU, das ein Partnerzentrum des Goethe-Instituts ist. Sie ist mit Anja Lange Herausgeberin des Lehrwerks „Wissenschaftliches Arbeiten in der Universität“.

Predatory Publishing

Nicolai Teufel

Universität Bayreuth (Fortbildungszentrum für Hochschullehre)

Predatory Publishing (oder auch Raubtierpublikationen) bezeichnet ein Geschäftsmodell, bei dem Zeitschriften vorgeben, seriöse wissenschaftliche Fachzeitschriften zu sein. Sie versprechen eine schnelle Publikation von Artikeln innerhalb weniger Tage gegen ein Publikationsentgelt, ohne jedoch eine sonst übliche Qualitätskontrolle durchzuführen. Ähnliche Angebote gibt es auch im Bereich von Pseudo-Konferenzen mit zumeist geringem wissenschaftlichem Wert. Sowohl Raubtierpublikationen als auch Pseudo-Konferenzen zeichnen sich häufig durch falsche oder irreführende Informationen, die Abweichung von bewährten Redaktions- und Veröffentlichungspraktiken, mangelnde Transparenz und aggressive bzw. wahllose Werbepraktiken aus. Der Vortrag beleuchtet daher folgende Fragen:

- Was ist Predatory Publishing?
- Warum sind derartige Modelle in der Ukraine erfolgreich?
- Warum stellt es eine Gefahr für das ukrainische Wissenschaftssystem dar?
- Wie kann ich mich davor schützen?

Nicolai Teufel ist wissenschaftlicher Mitarbeiter am Fortbildungszentrum für Hochschullehre der Universität Bayreuth. Dort leitet er das deutsch-ukrainische Projekt Learnopolis (DAAD/BMBF) und arbeitet im bayerischen Verbundprojekt QUADIS, die beide die Entwicklung digitaler Lehrmethoden an Universitäten unterstützen. Außerdem ist er Mitglied im Projekt Management Board des ERASMUS+ KA2 Projekts UTTERLY.

Короткі описи доповідей та воркшопів

Тези доповідей переклали Леся Івашкевич, Олена Панцир, Надія Чайкун, Дарина Самосенко та Дар'я Чернега.

Структурована аспірантура у Німеччині: аналіз власного досвіду

Вікторія Білицька

Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

У доповіді ми розглянемо труднощі, які можуть виникнути у бажаючих навчатися на структурованій аспірантській програмі у Німеччині в процесі подачі заявки та власне при написанні дисертації. Поговоримо також про те, як відрізняється консультування аспірантів науковими керівниками.

План доповіді:

- Вибір теми і підготовка концепту роботи: пошук керівника.
- Процес подачі заявки: отримання допуску, віза та супутня документація.
- Структурована аспірантура: переваги та недоліки для українських аспірантів.
- Наукова робота: відмінності, обумовлені науковими традиціями та культурою.
- Здача дисертації та захист.
- Доповідь базуватиметься на власному досвіді, який, попри його суб'єктивність, багато в чому можна узагальнити.

Вікторія Білицька, PhD, викладач німецької мови на кафедрі теорії, практики та перекладу німецької мови Національного технічного університету "КПІ імені Ігоря Сікорського", Україна; захистила докторську дисертацію на тему «Емпіричні дослідження аудіовізуальних стратегій сприйняття студентами німецької мови як іноземної» в Університеті Аугсбурга. Пройшла процедуру визнання докторського ступеня в Україні.

Як оформити презентацію?

Керстін Далльо (лекторка Німецької служби академічних обмінів у Харківському національному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди) та Аня Ланге (лекторка Німецької служби академічних обмінів у INAI.KG Бішкек, Киргизстан)

Ви, напевне, бачили багато різних презентацій на семінарах чи конференціях. Деякі вам сподобалися, а інші видалися абсолютно жахливими. І ви, звісно, вже створювали власні презентації. Але, незважаючи на досить великий досвід, ви не завжди задоволені своїм результатом. На цьому онлайн-воркшопі ви дізнаєтесь, на що звернути увагу під час підготовки презентацій, щоб вони завжди виходили вдалимими. Передусім поговоримо про структуру презентації, потім розглянемо такі аспекти, як шрифт, колір і обсяг тексту. Також ми покажемо вебсайти, якими можна користуватися, щоб уникнути проблеми права власності на фото.

Керстін Далльо вивчала німецьку як іноземну в Лейпцизькому університеті та працювала викладачкою і екзаменаторкою в Гете-Інституті у Східній Європі. З 2018 року викладає у Харківському національному педагогічному університеті імені Сковороди. Основні напрямки роботи: методика/дидактика, країнознавство, мовна практика.

Аня Ланге вивчала західну та східну славістику в Лейпцигу та Києві, з 2014 по 2019 рік працювала в НТУУ “КПІ ім. Сікорського” як лекторка Німецької служби академічних обмінів. З 2020 року - лекторка Німецької служби академічних обмінів у INAI.KG, Киргизько-німецькому інституті прикладних комп'ютерних наук у Бішкеку. Основні напрямки роботи: технічна мова, методика та дидактика, країнознавство.

**Мовні особливості наукового стилю у текстах наукових жанрів
(анотація, реферат, бакалаврська або магістерська робота)**

Проф. Д. Філол. Н. Світлана Іваненко

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

У доповіді українською мовою розглядатимуться загальні характеристики наукового стилю як рамкового для академічного письма в університетському середовищі. У центрі уваги такі ознаки наукового стилю, як орієнтація на книжний стиль, фахова лексика і термінологія, точність формулювань, логічно побудована презентація інформації (логічна послідовність); аргументативний стиль з триступеневою структурою: теза, аргументи, висновки, а також тричастинна структура наукового тексту: вступ, головна і заключна частина; монологічна форма і емоційно нейтральний виклад змісту, змістова і граматична зв'язність стосовно предмета дослідження. Особлива увага приділятиметься таким типовим науковим жанрам, як анотація (основна ознака: точність у короткому відображенні змісту виступу на конференції або наукової статті чи монографії або підручника), реферат (термінологічна відмінність стосовно цього жанру в українській мові науки), бакалаврська або магістерська робота (різне й спільне в культурній традиції німецького й українського наукового мовлення стосовно цих жанрів). Ілюстративний матеріал до доповіді дібраний українською, німецькою та англійською мовами.

Світлана Мар'янівна Іваненко – навчалась в Єнському університеті імені Фрідріха Шіллера (1975-1979), отримала диплом філолога, викладача німецької і англійської мов. У 1987 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: «Міжстильовий жанр «комюніке» та його лінгво-текстові характеристики (на матеріалі текстів німецькою мовою)». У 2010 р. захистила докторську дисертацію на тему: «Поліфонія ритмотональної будови тексту в стилістичному аспекті (на матеріалі німецької мови)».

Чотири способи звертання до (літературних) текстів

Денні Клаппер

Ферганський державний університет (Узбекистан)

В українській германістиці до літературних текстів здебільшого вдаються в навчанні та дослідженні з лінгвістичної чи історичної точки зору. Але, звичайно, є й інші способи дізнатись про зв'язки у текстах. На семінарі буде представлена схема, яка розрізняє чотири основні варіанти аналізу (текстів), пропонуючи таким чином орієнтацію (у плутанині лінгвістичних, естетичних, історичних та культурних питань) і показуючи точки дотику між цими різними питаннями. Це дає можливість продемонструвати переваги різних наукових інтерпретацій та знайти підхід, що їх об'єднує.

Денні Клаппер працює викладачем DAAD у Ферганському державному університеті/Узбекистан з початку 2021/22 навчального року. Наукові інтереси: літературознавство та дидактика. Останнім часом працює над проектом підручника в університеті Георга-Августа в Геттінгені.

Ефективні підходи до викладання принципів наукової роботи – дидактика наукової роботи та письма

Андреа Кляйн

Як викладати основи наукової роботи так, щоб студенти розуміли принципи наукового дослідження та писали вдалі тексти? Воркшоп почнеться з короткого огляду різних підходів до викладання наукової роботи та їх поточного стану в Німеччині. Потім учасники матимуть можливість розробити невеликі вправи для власних курсів. Ми перевіримо ці вправи за списком певних критеріїв, щоб визначити їхню ефективність у досягненні названої мети.

Доктор Андреа Кляйн – доцент, коуч та авторка, багато років викладає основи наукової роботи в університетах, технічних коледжах та професійних академіях. У 2019 році запустила онлайн-конгрес «Studienfeuer» (www.studienfeuer.de). На університетських дидактичних воркшопах Андреа Кляйн ділиться своїм досвідом із викладачами та допомагає розробляти нові підходи до викладання, а також до контролю та оцінювання студентських робіт. Ось блог пані Кляйн «Wissenschaftliches Arbeiten lehren», орієнтований на викладачів: www.wissenschaftliches-arbeiten-lehren.de

Сучасні підручники курсів “Німецька мова як іноземна” як напрям розвитку наукової роботи та письма

Володимир Ковтун

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Київ

Дотримання закону та моралі в усіх сферах загального суспільного та приватного життя є вагомим для всіх без винятку — як для приватних, так і для юридичних осіб та держав. Повага до авторських прав еквівалентна реалізації одного з основних прав людини - права на приватну власність. Перед своїми студентами викладач мови виступає не лише як мультиплікатор мовних знань, навичок, але і як зразок слідування науково-правовим принципам роботи. Його підхід до використання навчальних матеріалів — яскравий зразок і приклад для студентів. Студенти помічають дії викладача на заняттях. Чи може викладач просити студентів виконувати те, чого не дотримується сам? Якщо студенти бачать відхилення від декларованих норм у діях викладача, вони вважатимуть, що можуть чинити так само. Дотримання авторських прав у процесі викладання та навчання курсів німецької мови як іноземної на кафедрі німецької мови Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана підтверджується підручниками, створеними викладачами кафедри. Авторські права на ці підручники належать або самим авторам, або КНЕУ, якщо підручник укладено на рівні університету.

Автор цих тез пропонує своїм студентам дотримуватися правових норм щодо цифрових викладацьких та навчальних матеріалів в курсах німецької мови як іноземної, використовуючи власні інтерактивні підручники, захищені авторським правом. Правова проблематика піднімається як у комунікативному, так і в граматичному та лексичному аспектах. Під час доповіді автор поділиться своїм практичним досвідом викладання.

Володимир Ковтун: з 1981 р. вчитель німецької мови в школі (з 1987 р. заступник директора з німецької мови), з 1994 р. старший викладач німецької мови Київського національного лінгвістичного університету (1994–2002 рр.); в Національній академії державного управління при Президентові України (1994–2002); в університеті імені Тараса Шевченка (2002–2004); з 2002 р. у Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана.

**Колаборація “Бізнес - Наука” під час підготовки магістрів за спеціальністю
“Аграрний менеджмент”**

Лемещенко-Лагода Вікторія, Супрун Олена

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Лекція має на меті охопити наступні питання

- Нові виклики та підходи до підготовки майбутніх спеціалістів.
- Український бізнес та освіта. Короткий опис основних цілей та задач магістерської програми Агрокебети.
- Основні завдання вивчення курсу «Ділова іноземна мова (англійська)»
- Взаємозв'язок та інтеграція ділового мовлення, фахової мови та академічного письма.
- Методика навчання основним методам пошуку та критичного аналізу літератури, роботи з науковими базами даних.
- Методика навчання академічному письму – написання анотацій, статей.
- Підготовка магістрантів до публічних виступів на наукових конференціях (написання доповідей, створення презентацій)

*Лемещенко-Лагода Вікторія – викладач кафедри «Іноземні мови», ТДАТУ, член IATEFL
Галузь наукових інтересів: використання інтегрованого підходу під час вивчення
дисциплін «Іноземна мова за професійним спрямуванням» та «Ділова іноземна мова»*

*Супрун Олена - старший викладач кафедри «Іноземні мови», ТДАТУ, член IATEFL
Галузь наукових інтересів: інноваційні методики викладання іноземних мов*

Лінгвістичне літературознавство як науковий напрям на кафедрі німецької філології Львівського університету імені Івана-Франка

Світлана Маценко

Львівський університет імені Івана Франка, кафедра німецької філології

У новітній германістиці простежується тенденція до зближення і навіть поєднання літературознавства і лінгвістики, їх предметів, питань і методів. Термін *лінгвістичне літературознавство* існував давно і обіцяв кардинальні зміни у взаємовідносинах між цими дисциплінами. Сьогодні ж німецькі вчені виявляють, що далекосяжні очікування лінгвістично поінформованого літературознавства не виправдалися. Останні публікації в Німеччині (Літературознавство та лінгвістика з 1960 року до сьогодні / за редакцією У. Хасса, Ч. Кеніга. Геттінген: Wallstein, 2003; Handbuch Sprache in der Literatur / за редакцією А. Беттена, У. Фікса, Б. Wanning. Berlin: de Gruyter, 2017) знову намагаються знайти точки дотику літературознавства та лінгвістики. У цьому контексті видається можливою і переорієнтація науково-дослідної роботи на кафедрі німецької філології Львівського університету імені Івана Франка. Підстави для цього є, оскільки у своїй лінгвістично орієнтованій дослідницькій роботі (лексикологічній, синтаксичній, стилістичній, текстово-мовній, перекладознавчій) колеги з кафедри завжди послуговуються літературними прикладами, уникаючи, однак, оцінки літературної мови чи лінгвістичного стилю конкретного письменника. Перспективи розвитку лінгвістичного літературознавства для подальшої наукової роботи на кафедрі німецької філології ми бачимо у розширенні інтересу до літературознавчих досліджень, звертанні до суміжних проблем, які виникають із розширеним розумінням літератури, літературної мови, літературознавчої та лінгвістичної інтерпретації тексту, дискурсу, діалогу, творчого використання слова та чуттєвості мови в літературних творах. Також для інтермедіальності, яка як наукова парадигма набула великого значення не лише для літературознавства, а й для лінгвістики, зближення двох дисциплін значило б поглиблення інтерпретації тексту.

Світлана Маценко - германістка, літературознавець, професор кафедри німецької філології Львівського університету імені Івана Франка (Україна). Коло інтересів: інтермедіальність, взаємодія літератури та музики, сучасна німецька література та новітні методи дослідження, засновані на культурології. Автор монографій про творчість Крісти Вольф, про музику в сучасних німецькомовних романах, про появу літературної термінології під впливом музики та музикознавства.

Що таке плагіат?

Науковий плагіат – положення та практика на Україні

Роман Мельник

КАЗГУУ імені М. Нарікбаєва (Казахстан)

Тема наукового (академічного) плагіату на Україні є доволі новою та з правової точки зору йому приділяється недостатньо уваги. Однак, в останні роки українська держава працює над створенням національного законодавства у сфері вищої освіти. Це має на меті покращення контролю якості вищої освіти. Важливим інструментом у цьому є перемога над науковим (академічним) плагіатом. Щоб отримати краще розуміння сучасної ситуації, у докладі приділяється увага не тільки правовій системі в цілому, але й адміністративній та судовій практиці в Україні.

Проф. Роман Мельник обіймає посаду професора у КАЗГУУ імені М. Нарікбаєва (Казахстан). Він є багаторазовим стипендіатом Німецької Служби Академічних Обмінів (DAAD), а також Фонду імені Олександра фон Гумбольдта. Його наукові інтереси становлять: загальне адміністративне право, право зборів та права людини в адміністративному праві.

Навчання та дослідження в Німеччині. Стипендії DAAD

Оксана Швайка

Інформаційний центр DAAD у Києві

Якщо Ви цікавитесь навчанням в Німеччині, Ви можете подати заяву на стипендію DAAD. Мовою навчання або досліджень може бути як німецька, так і англійська.

Є стипендії для студентів, аспірантів та вчених. Студенти можуть подавати заяву на програму магістратури, літні курси або взяти участь у групових поїздках до Німеччини “Studienreisen”. Аспіранти можуть обрати дослідження в Німеччині з захистом в Україні або повний захист у Німеччині. Можна обрати традиційний захист дисертації під керівництвом наукового керівника або аспірантську школу. Для вчених з науковим ступенем є наукові стажування до 3 місяців.

Не слід забувати й про мовні вимоги. Якщо на момент подання заяв у Вас ще не буде TestDaF, сертифікату Goethe, TOEFL або IELTS, Ви можете подати з усіма документами onSET, а сертифікат, який вимагається університетом, подати пізніше.

*Оксана Швайка: 1997 – Німецька філологія, Київський національний університет ім. Т. Шевченка, 2003 – доктор філософії, Університет м. Білефельд, з 2004 р. -
Інформаційний центр DAAD у Києві*

Науковий плагіат – положення та практика у Німеччині

Бернхард Шльоер

Національний університет імені Тараса Шевченка

У назві однієї книги ставиться питання, чи є плагіат «небезпекою для науки». З одного боку, сучасні технічні можливості обробки текстів і необхідність багато публікувати спокушають представити тексти та думки інших авторів як власні досягнення. З іншого, ті ж самі можливості полегшують виявлення плагіату. Тому на цей час наукова спільнота все більше схиляється до того, щоб підтвердити цю небезпеку. Приклад багатьох інцидентів показує, що звинувачення у плагіаті тягнуть за собою серйозні неприємності для зацікавлених осіб навіть під час розслідування.

Таким чином, доклад має на меті, з одного боку, представити юридичну процедуру перевірки звинувачень у плагіаті, а з іншого — представити типові критерії кваліфікації тексту як плагіату на основі практики німецьких судів. Це надасть диференційовану картину, яка кваліфікує більше прийняття іноземних ідей як плагіат, ніж спочатку припускалося.

Д. Юр. Наук Бернхард Шльоер (1953), з 1995 року у Східній Європі консультант з питань гармонізації національного законодавства зі стандартами права ЄС, з 2016 року викладач Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Виклики в українській науці

Алла Паславська

Львівський національний університет імені Івана Франка

Доповідь присвячено труднощам, з якими стикається сьогодні українська наука. Насамперед розглядаються проблеми української германістики, які виникають в Україні з низки як притаманних науці в цілому, так і специфічних для германістики причин. До них належать: хронічне недофінансування науки, нинішня криза в гуманітарних науках, наслідки пандемії COVID-19, труднощі з публікацією наукових статей, зменшення кількості тих, хто вивчає німецьку мову тощо.

Наукова праця та письмо в Україні потребують переорієнтації. У школі письмо, як правило, більше схоже на списування, тому в університетах потрібно спочатку навчити простого письма, перш ніж викладати академічне. Для цього не завжди передбачені спеціальні вступні курси. Ці та дотичні питання слід обговорювати.

Алла Паславська - завідувач кафедри міжкультурної комунікації та перекладу Львівського національного університету імені Івана Франка. Очолює Всеукраїнську Асоціацію українських германістів. У 1990 році захистила кандидатську дисертацію з експліцитного та імпліцитного заперечення в німецькій мові, а в 2005 році – докторську дисертацію про заперечення та сфери його дії (семантика, синтактика, прагматика, просодика).

Міждисциплінарні методи дослідження текстів для українських германістів

Ростислав Пилипенко

Київський національний лінгвістичний університет

У публікації «Міждисциплінарні методи дослідження текстів для українських германістів» викладено низку практичних підходів до інтерпретації текстів у німецько-українських дискурсах, яку пропонують студентам українських університетів. На матеріалі різноманітних літературних, публіцистичних та медійних жанрів, таких як біографії, мемуари, романи, новини та документальні фільми продемонстровано, серед іншого, культурну специфіку німецькомовних текстів та їх українських перекладів.

Дослідницьку основу запропонованих курсів з інтерпретації текстів складають насамперед чотири групи теорій та методів аналізу тексту. Їх можна продемонструвати в історичних, авторських, текстуальних та читацьких підходах (пор. Фріке, Нюннінг, Кеппе/Вінко). При цьому досліджується не лише культурна семантика текстів, а й культурна специфіка типів текстів окремо та в порівнянні. Міждисциплінарна рефлексія методів дослідження текстів має на меті зробити подальший внесок у розуміння культурних явищ у німецько-українських дискурсах.

Ростислав Пилипенко, президент Української асоціації германістів вищої школи, викладає ненасильницьку комунікацію від Превентивної Ради у Франкфурті-на-Майні та в Національному лінгвістичному університеті (Київ).

Коректне цитування: поради для початківців та професіоналів.

Марія Сушко-Безденежних (Сумський державний університет), Аня Ланге (INAI.KG Бішкек)

Цитування – абсолютно необхідний робочий інструмент для будь-кого, хто займається науковою працею та академічним письмом, проте багатьом воно дається досить важко. У нашому воркшопі ми поставили собі за мету позбавити колег-науковців остраху перед неправильним цитуванням, за допомогою вправ показавши, яким чином цитувати коректно та оформлювати цитати без зайвих зусиль. В короткій теоретичній частині ми опишемо різні способи цитування та пояснимо, чим відрізняються способи, прийняті в Німеччині та в Україні. Потім ми розберемо складнощі, з якими стикаються наші учасники при цитуванні, та надамо відповіді на поширені запитання. Крім того, на наочних прикладах ми разом з учасниками проаналізуємо, де закінчується цитування та починається плагіат.

Аня Ланге, нині лектор ДААД (Німецької служби академічних обмінів) в м.Бішкек (Киргизстан), у 2014-2019 рр. працювала лекторкою ДААД в КПІ (Київ, Україна), у 2019-2020 р. вела курс "Наукова робота та академічне письмо" в університеті ім. Отто фон Гюріке (м. Магдебург Німеччина). Неодноразово проводила курси з німецького наукового мовлення в Україні, Грузії та Азербайджані.

Марія Сушко-Безденежних, старший викладач кафедри іноземних мов Сумського державного університету, кандидат філологічних наук. Керівник Німецького Центру СумДУ – мовної школи-партнера Гете-Інститут Україна. Автор навчального посібника "Наукове писемне мовлення у вищій школі" (2020 р.) – у співавторстві з Анею Ланге.

Хижацькі публікації

Ніколай Тойфель

Байройтський університет (Центр підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу)

Predatory Publishing або хижацькі публікації описують бізнес-модель, в якій журнали видають себе за авторитетні наукові журнали. Вони обіцяють швидку публікацію статей за плату, але без проведення звичайного контролю якості. Подібні пропозиції також доступні в області псевдоконференцій, які мають переважно невелику наукову цінність. Як хижацькі публікації, так і псевдоконференції часто характеризуються некоректною чи оманливою інформацією, відхиленням від редакційних та видавничих практик, недостатньою прозорістю та агресивною чи невибірковою рекламою.

Тому лекція висвітлює такі питання:

- Що таке хижацькі публікації?
- Чому такі моделі мають успіх в Україні?
- Чому це становить загрозу для системи української науки?
- Як можна від цього захиститись?

Ніколай Тойфель — науковий співробітник Центру підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу в Університеті Байройта, де він очолює німецько-український проект Learnopolis (DAAD/BMBF) та працює в Баварському проекті QUADIS, обидва з яких підтримують розвиток цифрових методів навчання в університетах. Член ради управління проектом ERASMUS + KA2 UTTERLY.

Vorstellung unserer Partner – Представляємо наших партнерів

Wir bedanken uns herzlich für die Unterstützung bei der Organisation der Tagung!

Щиро дякуємо за підтримку в організації конференції!

Der Ukrainische Deutschlehrer- und Germanistenverband

Der Ukrainische Deutschlehrer- und Germanistenverband (UDGV) ist eine Interessenvertretung der Deutschlehrer und Germanisten in der Ukraine. Der Verband wurde 1993 an der Nationalen Iwan-Franko-Universität Lwiw gegründet (Gründungspräsidentin Dr. Tetjana Komarnytska). Die Mitgliedschaft im Verband können Personen erwerben, die am Fach und an der Arbeit des Fachverbandes interessiert sind. Gegenwärtig zählt der UDGV etwa 500 Mitglieder, durch die alle Regionen der Ukraine vertreten sind. Dank den Verbandskoordinatoren, die in 24 Gebieten der Ukraine und in der Republik Krim arbeiten, werden enge Kontakte zu den Mitgliedern des UDGV gepflegt. Die Hauptziele des Verbandes bestehen in der Qualitätspflege des Deutschunterrichts in der Ukraine, in fachspezifischer Entwicklung, Aus- und Fortbildung von Lehrkräften und des wissenschaftlichen Nachwuchses sowie der Förderung der interkulturellen Begegnungen in und außerhalb der Ukraine. Zu den Programmschwerpunkten des UDGV zählen: Interessenvertretung der UDGV-Mitglieder; Förderung des Deutschunterrichts in Schule, Universität und Erwachsenenbildung; Weiterentwicklung fach- und berufsbezogener Fremdsprachenaus- und Fortbildung; Organisation wissenschaftlicher Tagungen; Erfahrungsaustausch; Initiierung und Durchführung von Projekten zur Förderung der deutschen Sprache in der Ukraine. Im Vortrag wird auf die neuesten Veranstaltungen und Initiativen des UDGV eingegangen.

Асоціація Українських Германістів

Асоціація Українських Германістів – це професійне об'єднання викладачів німецької мови та германістів України. Спілка була заснована 1993 року в Національному університеті імені Івана Франка. Членами спілки можуть стати особи, зацікавлені в предметі та діяльності асоціації. Наразі УСГ налічує 500 членів з усіх регіонів України. Завдяки координаторам асоціації, які працюють в 24 областях України і Республіці Крим, налагоджено тісні контакти між членами АУГ. Основна мета асоціації — дбати про якість викладання німецької мови в Україні, професійний розвиток та підвищення кваліфікації викладачів та наукової молоді, а також сприяти міжкультурним зустрічам в Україні та за її межами. До ключових напрямків діяльності АУГ належать: представництво інтересів членів АУГ; сприяння викладанню німецької мови в школах, університетах та в навчанні дорослих; розвиток системи підвищення кваліфікації у викладанні фахових іноземних мов та мов професійного спрямування; ініціювання та проведення проєктів із сприяння німецькій мові в Україні. У доповіді буде висвітлено нові події та ініціативи АУГ.

Die Gemeinschaftsorganisation „Europäische Bildung und Wissenschaft in der Ukraine“

Am 09.09.2014 gründeten Frau Prof. Svitlana Ivanenko und Frau Dozentin Dr. Olena Yaremenko-Gasyuk die gemeinnützige Organisation „Europäische Bildung und Wissenschaft in der Ukraine“. Das Hauptziel der Organisation ist es, die Idee eines vereinten Europas in allen Bereichen der Bildung durch Seminare, berufliche Weiterbildung von Lehrern, Bildungs-, Wissenschafts-, Kultur- und Bildungsaktivitäten zu verbreiten, um eine europäische demokratische Zivilgesellschaft unabhängig von politischen Parteien zu fördern. Detaillierte Informationen über die Arbeit der öffentlichen Organisation auf der Website <https://euedusci.wordpress.com/>.

Die NGO "Europäische Bildung und Wissenschaft in der Ukraine" ist eine gesamtukrainische öffentliche Organisation, die auf der Grundlage der gemeinsamen Interessen der Mitglieder der Organisation gegründet wurde. Sie kooperiert mit der „Europäischen Lehrervereinigung“ (Association Européenne des Enseignants) und wurde im Januar 2018 deren Mitglied. Das Foto entstand im Europäischen Parlament in Straßburg anlässlich eines Treffens der Vertreter der nationalen Sektionen der AEDE mit dem AEDE-Präsidenten Prof. Silvano Marseille (Mitte). Hinter ihm stehen Prof. Ivanenko und Frau Dozentin Kholodenko, welche seit 2020 Präsidentin der NGO ist.

Громадська організація «Європейська освіта і наука в Україні»

9 вересня 2014 р. проф. д. філол. н. С.М. Іваненко і доц. к. п. н. О.О. Яременко-Гасюк заснували громадську організацію «Європейська освіта і наука в Україні». Основною метою діяльності Організації є поширення ідеї об'єднаної Європи в усіх галузях освіти і виховання за допомогою проведення семінарів, підвищення кваліфікації педагогічного персоналу, провадження освітньої, наукової, культурної та просвітницької діяльності задля сприяння становленню європейського демократичного громадянського суспільства незалежно від політичних партій та конфесій. Детальна інформація про роботу громадської організації на сайті <https://euedusci.wordpress.com/>.

ГО «Європейська освіта і наука в Україні» є всеукраїнською громадською організацією, створеною на основі єдності інтересів членів Організації для досягнення мети і виконання завдань, передбачених Статутом, і співпрацює з «Європейською асоціацією викладачів» (Association Européenne des Enseignants – зареєстроване товариство), членом якої стала в січні 2018 р. Наступне фото демонструє цей хвилюючий момент у Європарламенті у Стразбурзі, на якому представники національних секцій АЕДЕ разом з Президентом АЕДЕ проф. Сільвано Марселья (у центрі). За ним проф. С.М. Іваненко – Почесний Голова «Європейська освіта і наука в Україні» і доц. О.В. Холоденко – з 2020 р. президент ГО «Європейська освіта і наука в Україні» - делегати конгресу АЕД.

Der Ukrainische Hochschulgermanistenverband

Der ukrainische Hochschulgermanistenverband (UHSchGV) wurde am 14. Mai 2004 an der Nationalen Linguistischen Universität Kyjiw gegründet. Der Verband fördert wissenschaftliche Forschungen im Bereich Germanistik, Didaktik und DaF-Methodik, sammelt Informationen über den Zustand der wissenschaftlich-methodischen Aktivitäten und informiert darüber wissenschaftlich-pädagogische Fachkräfte im Bereich Germanistik in der Ukraine und im Ausland. Seit dem 4. August 2011 ist der UHSchGV Mitglied des Internationalen Deutschlehrer-Verbandes (IDV). Die Verbandsmitglieder nehmen regelmäßig an den IDV-Arbeitstreffen teil und pflegen die Beziehungen zu den deutschsprachigen Bildungsinstitutionen (DAAD, Goethe-Institut, Kulturabteilung der Deutschen Botschaft, GfdS, OEAD, Österreichisches Kulturforum, Botschaft der Republik Österreich) und Vereinen (IDV, MGV, JenDaF e. V., EBB-AEDE Aldersbach). Der UHSchGV führt auch die Kommission für Deutsch der Kleinen Akademie der Wissenschaften der Ukraine (MAN) und organisiert zahlreiche internationale wissenschaftliche Konferenzen an der Nationalen Linguistischen Universität Kyjiw. Zum besonderen Beitrag des Verbandes gehört die Betreuung der einzigen deutschsprachigen wissenschaftlichen Zeitschrift in der Ukraine „Germanistik in der Ukraine“ und des Informationsblattes des Ukrainischen Hochschulgermanistenverbandes. Zu den größten lokalen Zweigen des Verbandes gehören die Lehrstühle für Germanistik in Kyjiw, Drohobytsch, Odessa, Sumy und Tscherkassy. Die wichtigsten Ergebnisse der Verbandstätigkeiten werden auf der Website des Verbandes und in der Zeitschrift „Germanistik in der Ukraine“ veröffentlicht.